

PWYLLGOR CRAFFU DYSGU A DIWYLLIANT

Cofnodion cyfarfod o bell a gynhaliwyd ar 7 Rhagfyr, 2023.

Mae'r Agenda ar gael [yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar gael [yma](#).

Yn Bresennol: Y Cyngorydd R.R. Thomas (Cadeirydd); Cyngorydd H.M. Payne (Is-Gadeirydd); Cyngorwyr A. Asbrey, W. Gilligan, R. Godfrey, E.J. Goodjohn, W.A. Hennessy, N.P. Hodges, J. Lynch-Wilson, N. Marshallsea a J.M. Norman.

Aelodau cyfetholedig: M. Price (Yr Eglwys Gatholig Rufeinig), G. Scott (Addysg Gymraeg), G. Van der Burgt (Rhiant-lywodraethwr – Sector Uwchradd); T. Williams (Cyngor Ieuenctid y Fro) a R. Goodjohn (Fforwm Ieuenctid y Fro),

Hefyd yn bresennol: Cyngorwyr R.M. Birch (Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Gymraeg), Dr. I.J. Johnson ac E. Williams (Aelod Cabinet dros Gofal Cymdeithasol ac Iechyd) a M.R. Wilson (Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu).

615 CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Cadeirydd y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwyd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol."

616 YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd y rhain gan Gyngorwyr E. Penn, L. Barrowclough (Rhiant Lywodraethwr – Sector Gynradd), R. Morteo (Yr Eglwys yng Nghymru), J. Clemett (Cyngor Ieuenctid y Fro) a A. Emmerson (Fforwm Ieuenctid y Fro).

617 COFNODION –

ARGYMHELLWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 9 Tachwedd, 2023 fel cofnod cywir.

618 DATGANIADAU BUDDIANT –

Datganodd y Cyngorydd WA Hennessy fuddiant personol ond nid sy'n rhagfarnu yn Eitem 4 ar yr Agenda – Consortiwm Canolbarth y De – Diweddariad ar Gwricwlwm i Gymru – Tymor yr Hydref 2023, sef ei fod yn Llywodraethwr Ysgol Gynradd Gatholig

St. Helens a drafodwyd yn ystod y cyflwyniad, a aros yn y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

619 CONSORTIWM CANOLBARTH Y DE – DIWEDDARIAD CWRICWLWM I GYMRU – TYMOR YR HYDREF 2023 –

Rhodddwyd y cyflwyniad ar leithoedd Rhyngwladol yn y Cwricwlwm gan Gyfarwyddwr Cynorthwyol ar gyfer Cwricwlwm a Dysgu Proffesiynol a Chynghorydd Cyswllt ar gyfer leithoedd Rhyngwladol Consortiwm Canolbarth y De, ac roedd yn cynnwys cynrychiolwyr o Ysgol Gynradd Sili ac Ysgol Gynradd Gatholig y Santes Helen, a fu'n cynghori'r Pwyllgor ar eu hymagwedd at ymdrin â'r pwnc.

Yn dilyn y cyflwyniad, rhoddodd swyddogion y cyngor canlynol mewn ymateb i gwestiynau gan y Pwyllgor:

- Roedd Consortiwm Canolbarth y De yn gobeithio y byddai rhagor o ddigwyddiadau yn dathlu'r cyflawniadau yr oedd ysgolion wedi'u cyflawni ynghylch amlieithrwydd yn bosib, a byddai'n croesawu mewnbyn y Pwyllgor ar hyn.
- Gallai disgyblion uwchradd gael eu cofrestru gan eu hysgolion i sefyll TGAU mewn ieithoedd nad ydynt fel arfer yn cael eu cynnig mewn ysgolion. Fodd bynnag, roedd cefnogaeth i baratoi'r disgyblion ar gyfer yr astudiaeth fel arfer yn dod o gymuned y plentyn, yn hytrach na'r ysgol, ac fel arfer roedd hyn yn cael ei ariannu'n breifat. Gallai Consortiwm Canolbarth y De atgoffa ysgolion o'r cyfle hwn drwy eu bwletin ysgol.

Llongyfarchodd y Pwyllgor yr ysgolion a gymerodd ran am y gwaith a ddangoswyd, ac wedi hynny

ARGYMHELLWYD – Y dylid diolch i'r Swyddogion a'r gwesteion a wahoddwyd am eu diweddariad trylwyr a deniadol, a nodi'r cyflwyniad.

Rheswm dros yr argymhelliad

Gan ystyried cynnwys y cyflwyniad a thrafodaethau yn y cyfarfod.

620 ADNEWYDDU CYNLLUN ARIANNOL TYMOR CANOLIG 2024/25 I 2028/29 (CYF) –

Cyflwynwyd y cyfeiriad oddi wrth y Cabinet ar 20 Tachwedd, 2023 gan y Rheolwr Gweithredol - Cyfrifeg. Yn dilyn cyflwyno'r adroddiad rhoddodd y Swyddog y cyngor ychwanegol canlynol:

- Roedd disgwyliadau cyfredol yn wael ar gyfer setliad gwell gan Lywodraeth Leol ddiwedd mis Rhagfyr, yn ychwanegol at y 3% a oedd wedi'i gynnwys fel rhan o gynigion y gyllideb, er bod posibiladau ar gyfer datblygiadau dros y misoedd nesaf o ran pensiynau athrawon, er enghraifft.

- Dyranwyd pwysau costau i ysgolion fel rhan o'r cynigion hyn, gan gynnwys ynghylch pwysau demograffig mewn ysgolion arbennig, a hefyd tuag at y dyfarniad cyflog, a thwf yn y sector Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY).
- Oherwydd y bwlch ariannu sylweddol ar gyfer pwysau costau ar draws y cyngor, a'r arbedion y credir eu bod yn gyraeddadwy yn yr amserlen, nid y pwysau costau a ddyfarnwyd i ysgolion oedd y swm llawn y gofynnwyd amdano ganddynt. Fodd bynnag, roedd disgwyl i'r cynnydd ariannol a ragwelir ar gyfer ysgolion fod dros y cynnydd tybiedig o 3% mewn setliad.
- Ar hyn o bryd roedd trafniadaeth ysgol dros y gyllideb o tua £600,000 ar draws nifer o sectorau gan gynnwys darpariaeth gynradd, arbennig, uwchradd ac ADY. Roedd pwysau penodol yn amlwg o ran trafniadaeth ADY oherwydd y cynnydd yn nifer y disgyblion sy'n mynd i ysgolion arbennig. Roedd hyn yn rhannol oherwydd cynnydd yn nifer y disgyblion sy'n cael eu cludo ar draws Bro Morgannwg, a hefyd oherwydd amodau penodol yn y farchnad sy'n effeithio ar bris trefniadau trafniadaeth.

Heb unrhyw sylwadau nac ymholiadau pellach, y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD – Y dylid nodi'r cyfeirnod ac adroddiad atodol y Cabinet i adolygu'r gwaith i liniaru'r pwysau cost o dan gylch gorchwyl y Pwyllgor.

Rheswm dros yr argymhelliad

Ystyried cynnwys y cyfeiriad a'r adroddiad i sicrhau agwedd agored a thryloyw at reolaeth ariannol yn unol â'r Strategaeth Ariannol gymeradwy.

621 ADRODDIAD CRYNO AR DDIOGELU CORFFORAETHOL (CYF) –

Cyflwynwyd y geirda gan y Cabinet ar 20 Tachwedd, 2023 gan y Swyddog Diogelu. Yn dilyn cyflwyno'r adroddiad, rhoddodd y swyddog y cyngor ychwanegol a ganlyn:

- Er nad dyna yw safbwynt cyfreithiol presennol y Cyngor, byddai'r Swyddog Diogelu yn croesawu'r syniad o wneud hyfforddiant diogelu yn orfodol i bob llywodraethwr ysgol.

Heb unrhyw sylwadau nac ymholiadau pellach, y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD - Y dylid nodi'r cyfeiriad a'r adroddiad Cabinet atodedig ar y gweithgaredd a wnaed mewn perthynas â threfniadau corfforaethol ar gyfer Diogelu ar draws y Cyngor.

Rheswm dros yr argymhelliad

Gan ystyried cynnwys yr adroddiad i roi sicrwydd ynghylch gweithgarwch diogelu sy'n digwydd ar draws y Cyngor yn ogystal â sicrhau bod lefel eang o oruchwyliaeth gan Aelodau.

622 MONITRO REFENIW CHWARTER 2 2023/24 (CDS) –

Cafodd yr adroddiad ei gyflwyno gan y Rheolwr Cymorth Cyllid. Diben yr adroddiad yn hysbysu'r Pwyllgor am y sefyllfa o ran Monitro Refeniw Chwarter 2 ar gyfer 2023/24.

Mae'r tabl isod yn nodi'r Gyllideb Ddiwygiedig yn ôl Cyfarwyddiaeth.

Cyfarwyddiaeth	Cyllideb Ddiwygiedig 2023/24 £000au	Alldro Rhagamcanol 2023/24 £000au	Amrywiad £000au	Defnydd heb ei gynllunio o gronfeydd wrth gefn £000au	Amrywiant Gweddilliol 2023/24 £000au	Defnydd o gronfeydd wrth gefn 2023/24 £000au
Ysgolion	114,239	114,410	171	171	0	8,921
Dysgu a Sgiliau	14,050	14,671	621	621	0	1,718
Gwasanaethau Cymdeithasol	85,260	93,529	8,269	5,884	2,385	9,912
Yr Amgylchedd a Thai	31,809	33,009	1,200	0	1,200	295
Adnoddau Corfforaethol	17,081	16,781	-300	0	-300	519
Lle	3,401	3,493	92	92	0	485
Polisi	30,678	27,393	-3,285	0	-3,285	-42
Defnyddio Cronfeydd Wrth Gefn	-2,096	-2,096	0	0	0	-2,096
Cyfanswm	294,422	301,190	6,768	6,768	0	19,712
Cyfrif Refeniw Tai	15,538	15,538	0	0	0	0
Cyfanswm wedi'i addasu	309,960	316,728	6,768	6,768	0	19,712

Parhaodd y sefyllfa refeniw ar gyfer 2023/24 i adlewyrchu galw heriol a phwysau chwyddiant, gyda'r galw cynyddol mewn perthynas â Gofal Cymdeithasol Plant ac Oedolion. Parhaodd cynnydd sylweddol yng nghost lleoliadau a phecynnau gofal a chymorth ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol fod yn faes o bwysau sylweddol o fewn Dysgu a Sgiliau. Roedd y cyngor hefyd yn profi pwysau chwyddiant parhaus mewn perthynas â thrafnidiaeth Ysgol. Ar draws gwasanaethau roedd pwysau chwyddiant hefyd yn cael eu profi yng nghyswllt cyflogau, yn fwyaf nodedig lle'r oedd grymoedd y farchnad yn cael eu defnyddio ac o ran y bwlch cyllido rhwng y dyfarniad cyflog ar gyfer 2023/24 a'r dyfarniad cyflog ar gyfer 2023/24.

Roedd y cyngor wedi nodi nifer o gamau i'w cymryd yn ystod y flwyddyn i helpu i liniaru'r gorwariant hwn sy'n dod i'r amlwg a diogelu cronfeydd wrth gefn, roedd hyn yn cynnwys rheolaethau llymach ar wariant a recriwtio ac adolygiad o'r rhaglen gyfalaf. Roedd y Gyfarwyddiaeth Adnoddau Corfforaethol wedi nodi tanwariant posib o £300,000 i'w wrthbwysu yn erbyn gorwariant sy'n dod i'r amlwg ac roedd tanwariant rhagamcanol o £1 miliwn yn erbyn incwm y Treth Gyngor oherwydd y

casgliad a ragwelir o ôl-ddyledion, eiddo newydd, newidiadau mewn lwfansau a premiymau ar gartrefi gwag.

Roedd targedau arbedion ac effeithlonrwydd heriol wedi'u pennu ar gyfer 2023/24 ac roedd hyn yn cynnwys targed o £2.75 miliwn ar gyfer ysgolion a £4.628 miliwn o arbedion Corfforaethol. Adlewyrchwyd y cynnydd yn erbyn y targedau arbedion hyn yn yr Atodiad ac fe'u crynhoir yn y tabl isod.

Cyfarwyddiaeth	Targed	Amcanest yniad	% Wedi'i Chyflawni	Lliniaru	% y Lliniaru a Gyflawnwyd	Diffyg	% y Diffyg
	£000au	£000au		£000au		£000au	£000au
Polisi	1,615	1,615	100%	-	0%	-	0%
Adnoddau	582	331	57%	250	43%	1	0%
Cymdogaeth a Thai	1,000	640	64%	40	4%	320	32%
Dysgu a Sgiliau	564	383	68%	-	0%	181	32%
Gwasanaethau Cymdeithasol	681	556	82%	-	0%	125	18%
Lle	265	173	65%	-	0%	92	35%
Cyfanswm	4,707	3,698	79%	290	6%	719	15%

Roedd trosglwyddiadau rhagamcanol i gronfeydd wrth gefn ac ohonynt wedi'u nodi yn y tabl isod.

Ar	Balans ar 01/04/2023	Cyllid Cyfalaf	Trosglwyddo Cynlluniedig (o) gronfeydd wrth gefn	Trosglwydd o arfaethedig i gronfeydd wrth gefn	Tynnu i lawr heb ei gynllunio o gronfeydd wrth gefn	Amcangyfrif o'r Balans 31/03/2024
	£000au	£000au	£000au	£000au	£000au	£000au
Cronfa Gyffredinol	11,523	-	496	0	171	10,856
Yswiriant	4,877	-	0	0	0	4,877
Cronfeydd Wrth Gefn Gwasanaethau	22,521	- 672	- 6,329	42	- 6,666	8,896
Cronfeydd Risg a Llyfnhau	29,802	- 3,276	- 3,966	0	-	22,560

Cyfalaf	17,726	- 10,331	0	403	-	7,798
Ysgolion	7,254	-	-	0	- 6,500	754
Cyfrif Refeniw Tai	16,486	- 15,537	0	0	0	949
Cyfanswm	110,190	- 29,816	- 10,791	445	- 13,337	56,690

Yn dilyn cyflwyno'r adroddiad, rhoddodd swyddogion y cyngor ychwanegol canlynol:

- Roedd nifer o agweddau ar y twf mewn gofynion trafndiaeth ysgolion, yn ogystal â'r rheini a oedd yn seiliedig ar ddewis addysg Gymraeg, gan gynnwys ADY a mynediad i drafndiaeth gyhoeddus ar draws Bro Morgannwg. Roedd y cyngor wedi gwneud addysg Gymraeg yn fwy hygyrch drwy dwf mewn ysgolion Cymraeg, ac wedi canolbwyntio ar ardaloedd mwy gwledig i fynd i'r afael â'r ffactorau hyn.
- Roedd rhywfaint o ddefnydd o gronfeydd wrth gefn fel rhan o strategaeth y gyllideb ar gyfer 2023/24 ac roedd yn debygol y byddai cynnydd yn y defnydd o wasanaethau a chronfeydd wrth gefn sy'n seiliedig ar risg.
- Roedd cronfeydd wrth gefn rhai gwasanaethau fel y rheini ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol yn profi gostyngiad sylweddol, ac roedd gostyngiad hefyd yng nghronfa wrth gefn Dysgu a Sgiliau.

Heb unrhyw sylwadau nac ymholiadau pellach, y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD – Nodi'r sefyllfa o ran Cyllideb Refeniw 2023/24 yr Awdurdod.

Rheswm dros yr argymhelliad

Gan ystyried cynnwys yr adroddiad i hysbysu'r Pwyllgor am yr alldro referniw rhagamcanol ar gyfer 2023/24.

623 MONITRO CYFALAF AR GYFER Y CYFNOD 1AF EBRILL I 30AIN MEDI 2023 (CDS) –

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Rheolwr Cymorth Cyllid, a'i ddiben oedd hysbysu'r Pwyllgor o'r cynnydd ar Raglen Gyfalaf 2023/24 am y cyfnod 1 Ebrill i 30 Medi, 2023 o fewn eu cylch gwaith. Dangoswyd y manylion yn ôl y cynllun yn Atodiad 1 wedi'i atodi i'r adroddiad.

Rhoddodd Atodiad 2 i'r adroddiad grynodedb o sefyllfa'r Rhaglen Gyfalaf yn ôl Cyfarwyddiaeth o gymeradwyaeth yng nghyfarfod y cyngor ar 6 Mawrth i 30 Medi 2023, gan gynnwys unrhyw newidiadau y gofynnwyd amdanynt o fewn yr adroddiad. Nododd yr adroddiad unrhyw newidiadau y gofynnwyd amdanynt i Raglen Gyfalaf 2023/24 a rhai'r blynyddoedd i ddod.

Roedd yr adroddiad yn nodi'r Rhaglen gymeradwy bresennol o £129.298 miliwn ond roedd yn bwysig nodi nad oedd hyn yn debygol o gael ei gyflwyno a gofynnwyd am

lithriad o £18.801 miliwn. Byddai cynlluniau'n cael eu monitro'n agos dros y misoedd nesaf a rhagwelwyd y byddai gofyn am geisiadau llithriant pellach mewn adroddiadau yn y dyfodol.

Oherwydd y sefyllfa ariannol bresennol roedd Rhaglen Gyfalaf y cyngor wedi cael ei hadolygu. Gofynnodd yr adroddiad am newidiadau a fyddai'n rhyddhau cyllid yn ôl i gronfeydd wrth gefn y Cyngor, derbyniadau cyfalaf a ffynonellau eraill o gyllid cyfalaf i sicrhau bod cyllid yn fwy cynaliadwy a bod modd cyflawni'r Rhaglen Gyfalaf. Cynigiwyd dileu rhai cynlluniau heb eu hymrwymo a throsglwyddo arian i helpu i liniaru pwysau refeniw blynyddoedd i ddod, fel y dangosir yn y tabl isod:

Ffynhonnell Gyllido	£000au
Cronfeydd wrth gefn	2,174
Derbyniadau Cyfalaf	500
Cyllid Cyfalaf Cyffredinol	2,450
Benthyca	400
Cyfraniad Refeniw i Capital	21
Cyfanswm	5,545

Ar ôl cyflwyno'r adroddiad, ac ar ôl ystyried ei gynnwys yn llawn, fe wnaeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD –

- (1) Nodi'r cynnydd a wnaed ar gyflawni Rhaglen Gyfalaf 2023/24 o fewn cylch gorchwyl y Pwyllgor, fel y nodir yn Atodiad 1 i'r adroddiad.
- (2) Nodi'r defnydd o Bwerau Argyfwng o fewn cylch gorchwyl y Pwyllgor, fel y manylir arno yn Atodiad 1 i'r adroddiad.
- (3) Y dylid nodi'r newidiadau i Raglen Gyfalaf 2023/24 a'r Flwyddyn i'r Dyfodol o fewn cylch gorchwyl y Pwyllgor, fel y'u crynhoir ym mharagraffau 2.3 i 2.5 ac y manylwyd arnynt yng nghorff yr adroddiad o baragraff 2.13 ymlaen.

Rhesymau dros yr argymhellion

(1-3) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad i hysbysu'r Pwyllgor am y cynnydd ar y Rhaglen Gyfalaf, y defnydd o Bwerau Argyfwng a newidiadau i'r Rhaglen Gyfalaf.

**624 ADRODDIAD MONITRO CYNLLUN CYFLAWNI BLYNYDDOL:
PERFFORMIAD CHWARTER 2 2023/24 (CAT) –**

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau, a'i ddiben oedd cyflwyno canlyniadau perfformiad chwarter 2 ar gyfer y cyfnod o 1 Ebrill i 30 Medi 2023 wrth gyflawni ymrwymadau'r Cynllun Cyflawni Blynyddol 2023/24 fel sy'n cyd-fynd ag Amcanion Lles Cynllun Corfforaethol y cyngor.

Oherwydd yr heriau capasiti cyfredol o fewn y Tîm Perfformiad Corfforaethol, diwygiwyd fformat Adroddiad Monitro Cynllun Cyflawni Blynyddol y chwarter hwn (Ch2) dros dro, er mwyn parhau i roi trosolwg i Aelodau Etholedig o'r cynnydd o ran cyflawni ei ymrwymadau yn y Cynllun Cyflawni Blynyddol fel sy'n cyd-fynd â chylch gwaith pob Pwyllgor Craffu. Rhoddodd y cyflwyniad wedi'i atodi yn Atodiad A i'r adroddiad grynodedb o'r cynnydd yn erbyn ymrwymadau Cynllun Cyflawni Blynyddol ar gyfer 2023/24 fel sy'n cyd-fynd â chylch gwaith y Pwyllgor Craffu Dysgu a Diwylliant.

Roedd yr adroddiad yn gofyn i Aelodau Etholedig ystyried canlyniadau perfformiad Ch2 a'r camau adferol arfaethedig i fynd i'r afael â meysydd tanberfformio a nodwyd. Ar ôl ei ystyried, argymhellwyd y dylai'r Pwyllgor Craffu gyfeirio ei farn ac unrhyw argymhellion i'r Cabinet i'w hystyried.

Yn dilyn cyflwyno'r adroddiad, dywedodd y Swyddog y canlynol:

- Roedd cyllid y Gronfa Ffyniant Gyffredin wedi cefnogi rhaglenni cymorth cyflogadwyedd trwy Ddysgu Oedolion yn y Gymuned (DOG), yn ogystal â gyda phobl ifanc.
- Gellid anfon rhagor o wybodaeth am brosiectau digartrefedd i'r Pwyllgor.
- Roedd cynnydd da bellach yn cael ei wneud ynghylch yr oedi a gafwyd ynghylch y fformiwla ariannu ysgolion arbennig (meysydd i'w gwella, Amcan 1 yn yr adroddiad).

Heb unrhyw sylwadau nac ymholiadau pellach, y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD –

(1) Nodi canlyniadau perfformiad Chwarter 2 a'r cynnydd tuag at gyflawni ymrwymadau Cynllun Cyflawni Blynyddol 2023/24, sy'n cyd-fynd ag Amcanion Llesiant Cynllun Corfforaethol y Cyngor o fewn cylch gorchwyl y Pwyllgor.

(2) Y dylid nodi'r camau adferol sydd i'w cymryd i fynd i'r afael â meysydd o danberfformio ac i fynd i'r afael â'r heriau allweddol a nodwyd o fewn cylch gorchwyl y Pwyllgor.

Rheswm dros yr argymhellion

(1) Gan roi sylw i gynnwys yr adroddiad, sicrhau bod y Cyngor yn dangos yn glir y cynnydd sy'n cael ei wneud tuag at gyflawni ei ymrwymadau yng Nghynllun Cyflawni Blynyddol 2023/24 sydd â'r nod o wneud gwahaniaeth cadarnhaol i fywydau dinasyddion Bro Morgannwg.

(2) Sicrhau bod y Cyngor yn asesu ei berfformiad yn effeithiol yn unol â'r gofyniad i fodloni ei ofynion perfformiad, fel yr amlinellir yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, ac yn adlewyrchu gofyniad Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) Ddeddf 2015, ei fod yn gwneud y cyfraniad mwyaf posibl at gyflawni nodau llesiant Cymru.